
Тернопільській області. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка
Серія: географія. 2020. №1 (выпуск 48). С. 156-162.

8. Янковська Л., Новицька С., Цідило А.
Особливості поводження з твердими побутовими відходами в
сільській місцевості (на матеріалах Байковецької ОТГ
Тернопільської області). Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка.
Серія : Географія. 2021. №1 . С. 24–32.

9. Zero waste. URL: <https://uk.wikipedia.org> (дата
звернення 10.02.2023).

Яна БАЛИК, студентка

Науковий керівник: **к. геог. н., доц. Янковська Л.В.**

СТРУКТУРА ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ У СЕЛАХ ВЕЛИКІ ВІКНИНИ ТА МАЛІ ВІКНИНИ КРЕМЕНЕЦЬКОГО РАЙОНУ

Актуальність даної теми полягає в тому, що від структури
землекористування великою мірою залежить загальний
екологічний стан території. Метою даної роботи є аналіз
структури земельного фонду у селах Великі Вікнини та Малі
Вікнини та екологічні проблеми, пов'язані з незбалансованим
землекористуванням.

Теоретико-методологічною основою дослідження є
фундаментальні положення геоекології, екологічної та
конструктивної географії, представлені у працях Л. П. Царика,
І.П. Ковальчука, М.Д. Гродзинського, П.Г. Шишенка, С.Р.
Новицької, Л.В. Янковської. В основу дослідження покладено
геоекологічний підхід, який передбачає комплексний аналіз
структури землекористування.

Великі Вікнини – село в Україні, у Вишнівецькій
селищній громаді Кременецького району Тернопільської
області. Розташоване на берегах р. Самець (лівої притоки
Горині, басейн р. Прип'ять, сточище Дніпра), за 45 км від
районного центру і 15 км від найближчої залізничної
станції Ланівці. Територія – 2,45 км². Дворів – 250 [1].

Малі Вікнини – село в Україні, у Вишнівецькій селищній громаді Кременецького району Тернопільської області. Розташоване на річці Самець, в центрі району. Населення – 487 осіб [2].

Найбільший відсоток на досліджуваній території займають сільськогосподарські землі, а саме рілля становить 60%, сіножаті та пасовища – відповідно 5,3% та 12%, багаторічні насадження – 1,9% землі лісів та лісовкритих площ – 10,7%, забудовані землі – майже 5%. Серед інших земель – 1,2% території займають відкриті землі без рослинного покриву або із незначним рослинним покривом (у тому числі яри, кам'яністі місця), болота (переважно низинні) – 0,4%, внутрішні води (у тому числі річки, ставки) – 1%, а землі природоохоронного та історико-культурного призначення – 0,5% (рис. 1).

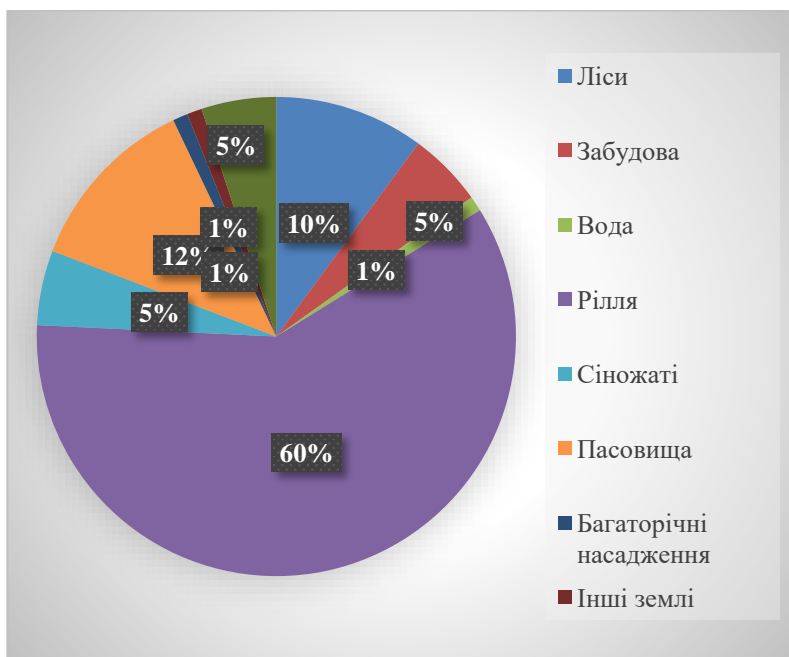

Рис. 1. Структура земельного фонду

При обліку лісів та інших лісовкритих площ виділяються лісові землі та чагарники. Лісові землі – це земельні ділянки покриті лісом, включаючи лісові культури, що зімкнулися, галявини, зруби, згарища і загиблі насадження; лісосіки, що не заліснилися, прогалини і пустощі, лісові розсадники. Ділянки покриті лісом – це площі, зайняті деревною, чагарниковою рослинністю з повнотою насаджень від 0,3 до 1,0. На досліджуваній території ліси та лісовкриті землі становлять понад 368,5 га (10,7 % від загальної площі сільради). В структурі лісовкритих площ захисні насадження займають 7,3% та чагарники 6,8%. Ліси I групи (174,5 га) становлять 47,4 %, ліси II групи (194 га) – 52,6%

До земель житлової і громадської забудови належать земельні ділянки в межах населених пунктів, які використовуються для розміщення житлової забудови, громадських будівель і споруд, інших об'єктів загального користування. Загальна площа забудованих земель Великоківнинської сільради становить 187,5000 га (5% території). Найбільшу частку займають землі під житловою забудовою це 44% від усієї площі забудови. Землі під дорогами 12%, вулиці – 31%. Землі громадського призначення – 5 %, і 6% кладовище. Менше одного відсотка території становлять землі комерційного та іншого використання, землі під виробництвом та розподіленням електроенергії та землі під гідрологічними спорудами (рис. 2).

Велика частина земельного фонду Великоківнинської сільради – це агроландшафти, з низькою екологічною надійністю, проте високою врожайністю. Земельний фонд характеризується високим рівнем розораності. При оптимальному розподіленні земельного фонду країни питома вага сільськогосподарських угідь не повинна перевищувати 35 % території, але ця проблема є актуальна у громаді.

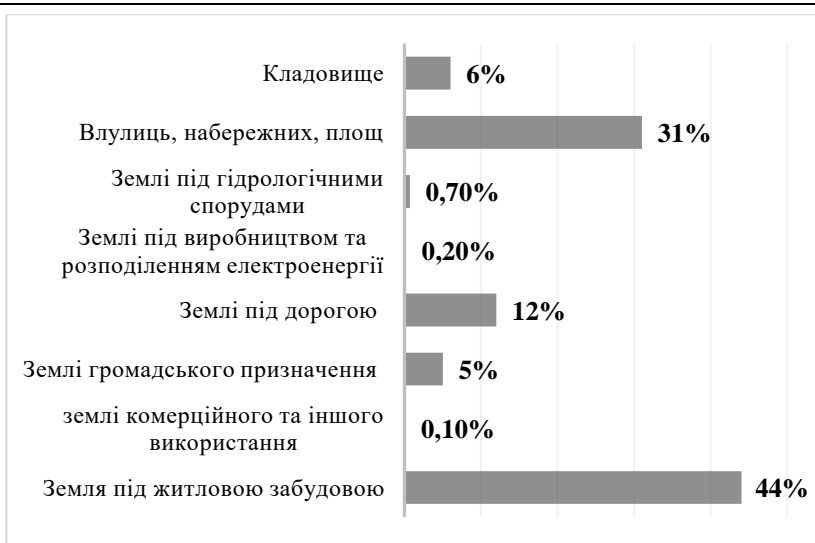

Рис. 2. **Забудовані землі**

Висока розораність території (60 %) та майже відсутність лісових полезахисних смуг приводить до інтенсивної деградації ґрунтів внаслідок ерозійних процесів. Ерозія і збіднення ґрунтів стали основним фактором руйнування ландшафту у селах Великі та Малі Вікнини. Близько 32 % знаходиться земель – у природному стані. Оптимальний показник під природною рослинністю - 60 % території (за Ю.Одумом).

При розробці оптимізаційної моделі землекористування потрібно враховувати: ландшафтно-екологічні пріоритети досліджуваної території; співвідношення між природними та антропогенно перетвореними геосистемами; реалізація завдання щодо збільшення площі природно-заповідного фонду відповідно до Державної стратегії регіонального розвитку в частині збереження біологічного та ландшафтного різноманіття та збільшення площі природно-заповідного фонду.

Література:

1. Великі Вікнини. URL.: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D0%B>

5%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D1%96 %D0%92%D1%96%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B8

2. Малі Вікнини. URL.:

[https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%BB%D1%96_%D0%92%D1%96%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B8)

[%D0%BB%D1%96_%D0%92%D1%96%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B8](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%BB%D1%96_%D0%92%D1%96%D0%BA%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B8)

3. Новицька С.Р., Янковська Л.В. Оптимізація ландшафтно-екологічної організації території (на матеріалах села Романівка Тернопільського району Тернопільської області). Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: географія. 2017. №2. С. 173-179.

4. Новицька С.Р., Янковська Л.В. Оптимізація ландшафтно-екологічної організації території (на матеріалах Зборівської ОТГ Тернопільської області). Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: географія. 2020. №2. С.174-184.

5. Новицька С.Р., Янковська Л.В. Підходи до оптимізації ландшафтно-екологічної організації території (на матеріалах Колоденської об'єднаної територіальної громади Збарзького району Тернопільської області). Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: географія. №2. 2019. С.130-138.

6. Новицька С.Р., Янковська Л.В. Підходи щодо оптимізації ландшафтно-екологічної організації території (на матеріалах Новиківської сільської ради Збарзького району Тернопільської області). Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: географія. 2018. С. 160-167.

7. Царик Л. Аналіз структури землекористування та критерії виділення буферних зон екокоридорів для різних типів середовищ. Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: географія. 2009. Вип. 1 (25). С. 180-185.

8. Царик Л. П. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія та практика (на матеріалах Тернопільської області). Тернопіль: навчальна книга – Богдан, 2006. 256 с.

9. Царик Л.П., Кузик І.Р. Геоекологічна оцінка структури землекористування Тернопільської міської об'єднаної територіальної громади. Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Екологія». Випуск 23. 2020. С. 30-40.